List 37. **NOVICE** Tečaj XXVIII.

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 14. septembra 1870.

Gospodarske stvari.

Oklic

3 kmetijskih taborov na Notranjskem.

Kmetijska družba kranjska ima po svojih pravilih §. 3. b. nalogo, da napravlja včasih očitne shode kmetijskih gospodarjev, v kterih se govorí o poljskih, gozdnih, vinorejskih in druzih gospodarskih zadevah. Nemci imenujejo take govore „poljske pridige", Slovenci take shode imenujejo „tabore".

Letos bode ž njimi začela.

Na vabilo družbe kmetijske bode gosp. Ludevik Dimic, c. kr. gozdni cenilni referent, na Notranjskem na treh krajih govoril o zasadbi Krasa z lesom, in sicer

v nedeljo 25. dan tega meseca septembra v Postojni, —

v nedeljo 2. dan prihodnjega meseca oktobra v Senožečah, in

v nedeljo 9. dan oktobra v Bistrici.

Shodi, ktere je c. kr. okrajno poglavarstvo postojnsko, po postavi za dovoljenje naprošeno, prijazno dovolilo, bodo vsako gori imenovano nedeljo popoldne po krščanskem nauku, in se ve da govori bodo vselej slovenski.

Prostor bode gosp. predstojnik dotične podružnice kmetijske odločil ali kje pod milim nebom pri ugodnem vremenu ali neugodnem v kakem prostornem poslopji.

Vsacemu gospodarju in gospodinji pa tudi odraslim mladenčem, kterim je za rejo lesa na zdaj golem Krasu mar, je vstop v ta kmetijski tabor prost. Želeti je tudi, da pridejo učenci naše deželne gozdarske šole iz Šneperka poslušat. Ker je jako koristnemu poduku želeti obilo poslušalcev, zato so prečastiti duhovni gospodje vljudno naprošeni, naj razglasijo ta oklic med svoje farane.

Glavni odbor družbe kmetijske
v Ljubljani 4. sept. 1870.

Zareja novih gozdov po umetni setvi.

III.

(Dalje iz lista 33.)

7. Brestovo seme zgodaj cvetè, seme nabiramo že v začetku meseca junija (rožnika) in ga osmučemo z rokami. Potem se mora brž na zračen kraj djati in ne na debelo nasuti, da se osuší, sicer se hitro spridi. Ako ga ne moremo precej posejati, pustimo ga tako do spomladi. Staro seme ni veliko prida. Pred nabiranjem semena se moramo prepričati, ali semenski mehi imajo močnata jederca; če to ni; pustimo nabiranje.

8. Jelševo seme nabirajmo oktobra (kozoprska) meseca, ko smo zapazili, da so med luskami čepičnimi semenska jedrca rujava in močnata. Še bolj ročna nabira je, če jemljemo seme od tistih dreves, ktera smo namenili posekati pozimi. Seme mora priti na primerno gorkoto, tako dolgo, da se luske odprejo, potem ga zvejajmo in loči se seme od čepičev. — Jelševo seme ostane kaljivo, ako smo ga na zrak djali in večkrat na dan premešali; vendar je najbolje frišno seme sejati. Od vode vkup nanesenega semena se lahko z majhnim trudom dosti nabere. Treba je, da ga potem naglo posejemo, ker kaljivost zgubí. Zato imajo kupci večkrat slabo seme, ki je s takim pomešano.

9. Jelkovo seme nabirajmo konec meseca septembra (kimovca) in v začetku oktobra, da storže oberemo. Storže denimo po nabiranji na zračen kraj, ali pa jih pustimo tako dolgo, da seme skoz premahavanje sem ter tje samo izpada. Najbolje je storže v rjuho zaviti in na solnce djati, da se seme zlušči. Ko smo seme dobili, očistimo ga kril. To se zgodí, da ga med prsti ribamo, ali pa ž njim vrečo napolnimo na polovico, ga manemo, da se zlomijo krila, potem ga zvejajmo, in dobili bomo čisto seme. — Jelkovo seme obdrží nekoliko let kaljivost, vendar ga moramo v magazinu večkrat premešati in ne na prevelikem kupu imeti.

10. Smrekovo seme se nabira ravno tako, kakor jelkovo sredi listopada (novembra) do spomladi. Denimo storže v gorko izbo, ali spomladi na gorko solnce, tako dolgo, da se luske odpró in seme po pretresovanji storžev izletí.

Tukaj naj še povemo, kako s storži ravnati, če jih imamo veliko. Ker je želeti, da bi se pri nas vsaj po malem začelo, ni nam treba več razkladati, kakor toliko, kar je potrebno za zdaj.

Ko smo seme dobili iz storžev, se mu morajo krila vzeti. To se zgodí, da seme nekoliko z vodo poškropimo, v vrečo denemo, ki ne sme polna biti, in mešamo in ribamo tako dolgo, da se seme kril znebí. Potem prinesemo seme na zračen kraj in ga položimo zeló narazen, da se posuší; kolikor semena še ima krila, se jim odvzemó. — Smrekovo seme obdrží kaljivost 3—4 in tudi več let, ako smo ga na zračnem kraji imeli in večkrat premešali. Zapomniti je še, da tu pa tam seme tudi s krili sejejo. — Pri nas v Šneperku smo ga sejali s krili in sicer v razorčeke. Ni se nam pa dobro obneslo; miši so ga mnogo spridile. Svetovati je, da se ne seje v razorčeke, ampak polna setev naj se dela, ker potem za miši in druge mrčese ne morejo toliko pokončati.

11. Borovo seme se tudi od sred novembra do spomladi nabira, da odtrgujemo storže. Spravljajo naj

se ravno tako, kakor smrekovi in seme se na isti način iz njih dobiva.

12. Mecesnovo seme nabiramo, da odtrgamo storže od meseca svečana (februarja) do spomladi; skušnja učí, da storži, kteri so bili poprej ali novembra meseca potrgani, se ne dajo tako radi očistiti semena, kakor oni, kteri so bili mrazu izpostavljeni. — Čiščenje iz storžev se godí ravno tako, kakor pri smreki, ali z gorkoto na peči ali na solncu. Videl bo vsak, da mecesnovo seme ne gre rado iz storžev in da ga dosti ostane v njih, čeravno smo ga imeli na solncu.

Treba je, da se storži ne zavržejo, ampak shranijo se do druge spomladi, in videli bomo, koliko semena bodo še dali. Prvo seme je pa zmirom najbolje. *) — Seme obdrží kaljivost nekoliko let, če smo ga na zračnem kraji imeli in premešali večkrat. Malo semena še najlože shranimo, ako ga v grobo vrečo denemo in na zračen kraj obesimo. To ima tudi svoje dobro, ker se obvaruje miši. Zrak take vreče lože prešine, kakor z dobre robe narejene.

13. Limbovo seme (sibirska cedra) nabirajmo sredi meseca oktobra. Storži naj se na solnce ali na peč devajo. Seme ohrani kaljivost le malo let. Raje kali, če ga koj spomladi posejemo, vendar eno leto potrebuje, predno prične kaliti.

14. Akacijevo seme nabirajmo oktobra meseca, kakor hitro zapazimo, da je zrno trdo postalo. Pa tudi do sušca meseca nabiranje lahko odložimo, za tega del ne bo nič slabeje. Otrebimo ga potem od luščin, denimo ga na solnce ali na peč, tako dolgo, da razpoči. Seme se izpravlja s prsti, v večem pa z mlatvijo. — Seme ostane nekoliko let kaljivo, ako smo v vreči na zračnem kraji spravljeno imeli.

Druzega drevja, ki pri nas ne raste, ne bom omenil, kako se nabira seme od njega. Ponavljam pa še enkrat to, da vsako frišno nabrano seme naj se spravi na zračen kraj in večkrat premeša. Ako ga imamo le malo, naj se v vreči na zračen kraj obesi. Veliko semena hranimo v kaki spodnji, mrzli izbi; skušnje učé, da tako shranjeno seme obdrží kaljivost eno leto dalje, kakor ono, ki smo ga pod streho shranjenega imeli. Kdor ima veliko semena, naj ne prezira tega opomina.

(Dalje prihodnjič.)

Ljudski učitelji v kmetijski šoli v Gradcu.

Iz Gradca 5. septembra.

Že so pretekli trije tedni našega bivanja v Gradcu, pa nihče izmed letošnjih poslušalcev kmetijske šole za učitelje ni slovenskemu svetu o tej šoli sporočal. Ker bi pa vendar utegnilo marsikoga v ljubi naši domovini mikati, **) da pozvé vsaj nekoliko, kako se nam tù godí, in kaj da se učimo, sem sklenil „Novicam“ vsaj na kratko o letošnji šoli sporočati, nadjaje se, da bode pozneje kak bolj sposoben učitelj izmed nas po izgledu gosp. Levičnika bolj obširno pisal.

Prišedši 15. avgusta v Gradec smo se, kakor nam je bilo naročeno, predstavili gosp. Kirchlehnerju, c. k. namestniškemu svetovalcu. Blagi gospod nas je prav prijazno sprejel, in nam tudi marsikaj nasvetoval, posebno zavoljo stanovanja, kako in kje naj poprašamo, da bomo laglje izhajali z 2 gold. na dan.

16. avgusta smo se zbrali ob določeni uri v Joaneum-u, kjer prav za prav je zdaj naša šola. Začeli smo se spoznavati, najpred se vé da z domačini, ki se dozdaj nismo še poznali. Ob 9. uri se je šola pričela s tem, da nas je deželni glavar dr. Moric pl. Kaisersfeld v tehtnem ogovoru pozdravil in nam pozneje tudi predstavil nazoče gosp. docente. Drugi nas je pozdravil g. Kirchlehner, in za njim prof. Smirger, ki je načelnik letošnjih docentov. Izmed učiteljev je gosp. Smirger izvolil za začasnega načelnika gosp. Klockel-na, učitelja iz Friedberga na Štajarskem. Ko smo dobili vsak po en iztis razredbe učilnih ur z imenikom docentov vred, smo se razšli za tisti dan, da se drugi dan in tako naprej vsak dan, zvunaj nedelj in praznikov, ob 7. uri zjutraj zopet snidemo.

Poslušalcev je na tukajšnji kmetijski učiteljski šoli iz različnih dežel 53 namesti 55, ker dva Dalmatinca nista prišla. Večina nas je Slovanov.

Učenikov imamo 6 izvrstnih; res vredno jih je poslušati. So pa ti-le: g. Adam Vincenci, vodja c. k. učiteljske izobraževalnice v Gradcu ima na teden 8 ur iz fizike in kemije, — g. Feuser Peter Nikolaj, bralcem „Novic“ po svojih spisih že dobro znan, popotni učitelj, ima 8 ur na teden iz kmetijstva, — g. Kiegerl Jožef, učitelj na kmetiški šoli v Grottenhof u, učí čbelarstvo in sadjerejo in vodi demonstracije dvakrat na teden, — g. Klingan Henrik, c. kr. deželni živinozdravnik v Gradcu, učí fiziologijo in živinozdravilstvo 3 ure na teden, — g. Schmirger Janez, učitelj gozdarstva (voditelj naše šole), učí gozdarstvo 3 ure na teden, — dr. Wilhelm Gustav, učitelj poljedelstva na tehniški šoli v Gradcu, učí živinorejo 4 ure na teden. Vsaka sobota je odločena demonstracijam in izhodom. Poleg tega se učimo pa še telovadbe 5 ur na teden v deželni telovadnici, učí nas g. Avgustin. Ker pa telovadba ne spada v gori imenovani program, ampak je prost nauk, in učitelju Augustinu ni bila nobena plača odločena, zahteva od vsakega 4 gold. učnine. Ker je pa to nam siromaškim učiteljem malo preveč plačati, zato smo se vsi obrnili, in sicer nekteri do deželnega odbora, nekteri pa do svoje deželne vlade s prošnjo, da bi se ti stroški za telovadbo plačali iz primernega zaklada. Štajarski učitelji so dobili brž ugodno rešitev, iz druzih kronovin pa še nobeden ne.

Dozdaj smo imeli tri male izlete v Grottendorf, učilnico kmetijsko, pod vodstvom gosp. Kiegerl-a; videli smo lepo vredene drevesnice, kjer so ravno divjake z brstom žlahnili, — lepe zasadbe mladih trt, čbelorejo po sistemi Dzirzonovi, mnogo kmetiških strojev, lepa goveda plemena Mariahoferskega in ovce jezerske, ktere pa zdaj plemenijo z ovnom Soustonskim. — Veča izleta smo imeli do zdaj dva: prvega na posestvo gosp. Reinigshaus-a; tù smo videli veliko drenažo, mnogo pitavne živine, silno trumo prešičev mladih in starih in velik hmeljnik. Videli smo tudi hmelj obirati in sušiti. Ko nas je gosp. Reinigshaus izvrstno pogostil s pivo, vinom, mesom, surovim maslom in sirom, smo z gospodi docenti šli v deželni gozd, kjer nam je g. Schmirger praktično pokazal, kar smo pred v šoli od gozdarstva čuli. Tako smo se okrepčali prav dobro dušno in telesno. — Drugi izlet smo imeli na posestvi gosp. barona Mandel-na in gosp. barona Wašington-a, podpredsednika kmetijske družbe štajarske. Tudi ta dva gospoda sta nas prijazno sprejela in pogostila, ter nas precej trudne zopet poživila. Gotovo ostaneta oba vsakemu učitelju, ki se je vdeležil tega izleta, v vedno hvaležnem spominu. Da se gosp. Reinigshaus pečá le s pitanjem živine (njegovih velikih tovarnic za pivo in rakijo, ne bom omenjal, ker te ne spadajo v naše področje), kar je pa, kakor je dr. Wilhelm omenil, na kvar živinoreji, ker po tem pridejo tudi najbolje mlekarice pod zlo, se pa poslednjič imenovana gospoda

*) Skušnja učí, ako se to seme pozimi na mraz dene in pri solnčnem vremenu nekoliko z vodo poškropi, da po vsaki moči se storži bolj odpró. Treba je pa, da se tako seme precej poseje, ker se rado preveč posuší in kaljivost zgubí. Pis.

**) Res smo dobili že pismo z vprašanjem, kako to, da letos nobeden gosp. učiteljev še nič ne poroča o tej učilnici. Vr.

vkvarjata le z umno živinorejo: prvi ima živino Mariahoferskega, drugi pa samo Holandskega plemena. Občudovali smo snažne mlekarnice in pripravo za narejanje masla; vse je umno vredjeno in čuda lepo snažno. Baron Wašington se posebno pečá tudi z rejo kokošjo.

Ker mi še prostora primanjkuje, bodem drugi pot bolj obširno popisal, kar smo tu ali tam videli ali čuli koristnega. Za danes z Bogom!

Lav. Abram.

Eno noč na gorenskih planinah.

Spisal A. K. Poženčan.

(Dalje.)

Še malo, in začuje se lahno spanje marsikterega, ki se je stisnil varno v kak kotiček, ali se sedé naslonil na svojo gorjačo. In kmalu ga je peljal prijazni Morfej čez zračne daljave, kjer mu biva ves njegov up in radost, ali ga vodil po strmih pečinah, kjer vlada sveta svoboda.

Večina predrazih tovaršev je vže dremala krog umirajočega ognja, ki sem ga sam še zdaj in zdaj popravljal sè svojo gorjačo, ko se mi izbudí v prsih nekak nepoznan nagon, ki me tako zapeljivo vabi v sveto krilo proste nočne narave.

Urno zapustim toraj vtihnulo druščino, ter hitim na prosto, v tiho noč. Nihče ni dramil smrtne tihote in prijaznega nočnega mirú, le včasi se je čulo votlo zvončkanje, ki ga je donašal miren vetrič iz bližnje doline, kjer je polegla čeda goveda.

Preslabo mi je pero, da bi popisalo brezštevilo občutkov, ki so se vrstili zdajci v mojem srcu.

Nad menoj jasno nebo, ktero so zakrivali sem ter tje črni oblaci in zlatilo milijonov zvezd, — pod menoj neizmerni svet, tihe planjave, strastno šumenje mogočne Kokre, dereče Bistrice; krog mene veličestno sivo sklavje, divje pečevje, ki me je navdajalo zdajci sè takim strahom, zdajci sè svetim strmenjem.

Kdo more doživeti veličestnejšega prizora na svetu? Kdor ni globoko ginjen v tej sveti nočni naravi, mora imeti resnično kamenito srce za vse lepo in sveto!

V tem nepopisljivem prizoru spominjal sem se prelepih Castelli-ovih besedí:

„Wer dieses gesehen, kann unbekümmert sterben,
Für das Auge hat er nichts mehr zu erwerben“.

Ozrem se slednjič v tihi dol, v neizmerno nižavo, ki se je prostirala v daljavi, in glej zdajci priplava bleda luna iz za temnih oblakov ter izlije svojo sreberno luč po premili slovenski zemlji; v prijazno selo, kjer mi je tekla zibelka, kjer sem bral prve cvetice. Žarila je tamkaj belo cerkev sè visocim zvonikom, posvetila na kraj mirú, kjer se vrstijo križi, kjer mi počiva tudi vže, oh prezgodaj, najdraža oseba na svetu!

Razsvetila je v daljavi glavno mesto, prijazne holme, kjer bivajo premili sobratje Slovenci, kjer se razliva bistra Sava in pozdravlja daljni naš rod.

Srčno ginjen, naslonim si pri tem nepopisljivem prizoru trudno glavo na svojo gorjačo in vtrne se mi marsiktera grenka solza ter dvigne marsikteri globok vzdihljej, spomnivši se še vedno nemile osode premilih sobratov Slovencev, spomnivši se novih ran, ktere jim seka nemila smrt, moré najzvestejše sinove, ki se neustrašljivo žrtvujejo materi Slavi.

V duhu sem pozdravljal z zračnih visočin brate Slovence v daljavi, pozdravljal prekrasno slovensko domovino, prisegaje jej večno zvestobo. In kakor bi bil čul mogočni velikan Triglav mojo prisego, povzdignil je izza oblakov svojo sivo glavo, ter se ozrl ponosno na svoje niže sinove. (Dal. prih.)

Deželni zbori.

Zbor kranjski.

Davki so dandanes sila veliki. To čuti vsak, kdor jih plačuje; to pa čutijo tudi poslanci deželnih zborov, kterim je živa skrb na to obrnjena, da bi se deželi polajšali kar največ je mogoče.

Nobena stvar pa kranjski deželi ne prizadeva toliko stroškov kakor otroci nezakonskih staršev. Zavoljo tacih žensk in moških mora dežela, to je, morajo plačevalci davkov nositi velika bremena, in ubogi taki otroci so vendar pri vsem tem še usmiljenja vredne sirote. Imenujejo se „špitalarji“ ali „najdenci“, ker večkrat jih brezvestna mati položí kam, da jih najdejo usmiljeni ljudje.

Tacih najdencev kranjskih mater v vnanjih deželah je bilo konec rožnika letošnjega leta 796, v ljubljanskem špitalu in po deželi pa 1032, tedaj skupaj 1828. Ker počez se za enega tacega otroka skozi 10 let na Kranjskem plačuje po 24 gold., v druzih deželah pa po 44 gld. za eno leto, tedaj stroški samo enega leta za otroke, ki jih imamo domá na Kranjskem, znašajo 25 tavžent in 55 goldinarjev, za une, ktere imamo zunaj in največ na Tržaškem, pa 35 tavžent 5 sto in 27 gold., tedaj za letošnje leto skupaj 60 tavžent 5 sto in 82 gold.

Zdaj pa recite, kako je, samo gledé na tolikošne stroške za te otroke, mogoče znižati priklade, ki jih dežela pobira od davkov?

Za to ni druge pomočí kakor te, da se odpravijo take naprave, in skrb za take otroke izročí očetom (ki so večkrat premožni pa se skrivajo) in materam njihovim, — če pa ti ne morejo otroke rediti, onim, ki imajo za njima postavno dolžnost.

Odpraviti ljubljansko najdenišnico in oprostiti deželo plačil v vnanje najdenišnice, je sklenil letošnji deželni zbor kranjski to, kar bralcem „Novic“ podajamo v sledečem sporočilu, ki ga je v imenu deželnega odbora predlagal dr. Bleiweis.

Ali se bode izpolnilo vse, česar želí deželni zbor in je deželi krvava potreba, bode prihodnost učila.

Glasilo se je sporočilo tako-le:

„Ker je bil lanski deželni zbor nenadoma zaklučen, zato predlogi, ki sta jih zarad porodnišnice in najdenišnice sklenila odsek finančni in ustavni 19. oktobra 1869. leta, niso mogli več priti v obravnavo deželnemu zboru, in ker stvar zarad strašanskih stroškov, kterih najdenci deželi naši posebno zavoljo bližine pomorskega mesta Trsta nakladajo toliko, kolikor morebiti v nobeni drugi deželi, je sila važna, zato deželni odbor, ki se popolnoma vjema z razlogi omenjenega sporočila od 19. oktobra 1869. leta, stavi soglasno z onimi predlogi sledeče nasvete:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Najdenišnica v Ljubljani prestane 1. julija 1871. leta, to je, s 1. julijem 1871. leta se noben otrok ne vzame več v najdenišnico ljubljansko.

2. Najdenci, ki so zdaj v deželni oskrbi in kteri pridejo do konca junija 1871. leta v ljubljansko najdenišnico, ostanejo v deželni oskrbi po pravilih zdaj še veljavnih.

3. Zarad tega pa, da ostane v Ljubljani porodnišnica in učilnica za babice tudi vprihodnje, stopijo 1. julija 1871. leta sledeče določbe v veljavo:

a) noseče ženske se v porodnišnico jemljejo po preteku 8. meseca nosečosti, in smejo, da-si tudi niso bolne, ostati v njej še 4 tedne po porodu, ako za to prosijo; potem pa morajo z otrokom vred zapustiti porodnišnico;

*

b) v porodnišnico se jemljejo neomožene noseče ženske, pa tudi uboge omožene, ako za to prosijo in jim vodstvo deželne dobrotne naprave vstop dovoli;
c) vsaka ženska, ktera želí v porodnišnico brezplačno na stroške deželne vzeta biti, mora z veljavnim ubožnim listom izkazati uboštvo svoje in zavezati se, da služi za poduk šolski, in ako bi treba bilo, za dojenico (amo);
d) odločbe zarad tega, koliko na dan plača ženska, ktera proti plačilu išče sprejema v porodnišnico, ostanejo take, kakor so bile dozdaj, in tako tudi ostanejo vprihodnje predpisi o tem, kar se tiče varstva skrivnosti njihove nosečosti in njihovega poroda.

4. C. kr. ministerstvo notranjih oprav se naprosi, da prihodnjemu državnemu zboru predlaga premembo državne postave od 29. februarja 1868. leta o tem, da deželni zakladi tacih dežel, v kterih ni najdenišnic, niso dolžni plačila za najdence odrajtovati vnanjim najdenišnicam, temuč da plačajo le stroške za ženske svoje dežele, ako so revne, dokler so v porodnišnici bile.

5. Ti sklepi se naznanijo c. k. deželni vladi.

6. Deželnemu odboru se daje nalog:
a) da z deželnim odborom tržaškim dožene, česar je treba, da se sprejemanje kranjskih otrók v najdenišnico tržaško kar največ more omejí;
b) da do županov kranjskih pismo pošlje, v kterem se podučijo, kako važni o denarnih zadevah so sklepi pod štev. 1. in 2. in v kterem se jim dalje na srce položí skrb za plačevalce davkov pa tudi skrb za nezakonske otroke, kteri imajo po družbinskem in naravnem pravu pravico do tega, da njihovo izrejo pred vsem prevzame žlahta in da prvo dolžnost med vsemi imata oče in mat otrokova.

Dopisi.

Iz Koroškega. *(Le spet na tabor!)* Slovenci! kaj je tabor, in čemu tabor, slavno smo pokazali pred kratkem na Bistrici blizo Pliberka. Zbralo nas se je blizo 8000 rodoljubov pod milim nebom, pod košatimi lipami, po stari lepi šegi naših predstarišev. Posvetovali in pogovarjali smo se o najsvetejših naših pravicah in enoglasno očitno izrekli, kaj si želimo, kaj tirjamo po postavah nam danih. Bil je tabor, kakoršnega bi si ubogi mi koroški Slovenci ne bili kar bodi pričakovali. Le eno željo, srčno željo smo vsi še imeli in očitno jo izrekli: „Še en tak tabor!“ „še en tak shod!“ No, Slovenci! želja ta vaša in naša, spolnila bode se, upamo saj v kratkem. Vabimo vas že danes: pridite, pridite vsi, komur je še kaj mar za naš narod, pridite rodoljubi zlasti iz Celovškega, Borovškega, Rožeškega in Belaškega okraja, pridite vsi, naj ste kmetje ali kajžarji, gospodarji ali posli stari ali mladi, pridite 18. dan tega meseca ob štirih popoldne na tabor v Žopráče blizo Vrbe (železnocestne postaje) tik Rožeške ceste k g. Primožu Košat-u, po domače „Virtu“. Prevdarjali bomo tamkaj, kar smo prevdarjali in pretresovali že pri zadnjem taboru, namreč: 1) Ali bi se ne dalo po postavnem potu doseči, da bi Slovenci posebej volili svoje zastopnike in da bi Slovenci imeli svoj deželni zbor? 2) Zakaj se ravnopravnost v kancelijah in šolah ne uresniči? 3) Kako bi se dala po postavnem potu plačila zmanjšati in kmečko stanje zlajšati? 4) H koncu bode se dokazovalo, kako treba, da se zdaj ob času vojske zvesto in nepremakljivo držimo cesarja in domovine.

Glejte Slovenci! koliko imamo se pogovarjati! Zatoraj pridite na tabor, naj si bode vreme še tako hudo, poti še taki slabi. Huda je sicer za petice, ali potrebovali pri taboru beliča ne bote, razen tega, kar po svoji potrebi in dobri volji bote zajedli in zapili. Tudi časa ne bote zamudili toliko: gré le za nekaj ur nedeljo popoldne. Komur pa se poljubi in kaže prav, po železnici lahko prepelje se za polovico boljši kup, in sicer z lističi, ki o pravem času bodo se vsem taboritom oskrbeli. Zatoraj pripravite se sami, vabite še druge in na noge potem! Prijazno vas vabimo tukaj podpisani. Bog pa nam daj svojo pomoč!

V Žopračah 18. avgusta 1870.

Primož Košat, kmet in gostilničar v Žopračah. Šimon Ropač. Janez Hohkofler. Tomaž Abruč. Peter Heis. Janez Kobenter. Janez Šrvicel. Gregor Obilčnik. Jakob Serajnik. France Čuden. Janez Serajnik. France Šustar, kmetje; Janez Pečnik, župnik v Podgorjah; Jožef Janežič, Andrej Pečnik in Valentin Janežič, kmetje v Lešah; France Trajbar, župnik v Št. Jakobu; Valentin Lesjak, župnik v Dvoru, in Anton Tuš, učitelj v Dvoru; Janez Ev. Marinič, župnik v Lipi; Tomaž Lesjak, učitelj v Lipi; Jakob Knaflič, duhovni pomočnik; Rudolf Wucela, učitelj; Miha Pečnik, učitelj; Peter Štikar, gostilničar; Ignac Čemrnjak; Gregor Janežič, mlinar; Matevž Hribernik in Jožef Šutar, kupca; Tomaž Lipic, mlinar.

Iz Koroškega. ⸸. *(Tabori; pomočno društvo za ranjene vojake; nakupovanje konj; letina.)* Slovensko ljudstvo se vendar-le tudí pri nas drami iz stoletnega spanja in se začenja zavedati narodnih svojih pravic. Živa priča temu je bil pri nas tabor na Bistrici, kojega se je udeležilo nad 8000 ljudí, ki so vsi navdušeni zapustili taborišče; radostni pa tudi slišimo, da se že zopet k drugemu shodu v Žopráče zeló pripravljajo naši ljudjé. Upajmo, da tudi koroški Slovenec se kmalu zavé, da nemila osoda preteklih let mu je vzela vse, česar vsak narod potrebuje, da se povzdigne na višo omiko — materni jezik v šolah in v javnem življenji, in da od sedanjega časa resno tirja: „daj mi pravice nazaj!“ — Pomočno društvo za ranjene vojake od leta 1866. se je v Celovcu zopet ustanovilo, le s razločkom, da podpora veljá zdaj ranjenim na francosko-pruskem bojišču in se je že tudi precejšnji znesek tje poslal. Kaj pa, ko bi še sami bili denarja krvavo potrebni? — Konji za našo armado se nakupujejo na vrat na nos, in vsak že vé, ali hoče vedeti, kaj to pomeni. Iz Celovca gredó proti Gradcu velike trume kónj; res čuditi se moramo, da Koroško še toliko te živine odveč ima. — Letina je sploh dobra bila, če le ajda ne bo škode trpela, česar se je pa zdaj zelo bati. Sadja bo v nekterih krajih dosti. Grozdje, ktero le raste v junski dolini, pa letos zavolj mrzlega vremena slabo kaže.

Iz Štajarskega 5. sept. *(Na interpelacijo)*, ki jo je zarad ravnopravnosti slovenskega jezika v uradnijah in šolah dr. Vošnjak z družniki svojimi stavil ces. namestniku v deželnem zboru, odgovoril je baron Kübek v predzadnji seji. Ker interpelacije po sedanji osnovi, ko ni debata o odgovoru dopuščena, so prav to, kar Nemec pravi „wasch mir den Pelz und mach ihn nicht nass“, zato odgovornikov prav nič ne ženira odgovoriti, kar se jim ljubi. In tako je storil tudi naš ces. namestnik; zavijal in zvil je svoj odgovor tako, da bi človek mislil, da Slovenci imamo vse, kar nam gré — in vendar je vse skupaj laž. „Vladi ni prišlo nikoli na znanje — je rekel — da bi sodnije v slovenskih krajih ne bile slovenskih vlog rešile slovenski“. Prav tako je tudi ministerstvo pravosodja lani ali predlanskim rešilo postavo, ki jo je sklenil deželni zbor kranjski. Ti gospodje vsi imajo odgovore po enem kopitu osnovane in ne vidijo in ne slišijo nič, kar se jim v časnikih stokrat naznanja. Kakor štruc imajo o takih za-

devah glavo vtaknjeno pod perute, da ne slišijo nič! — Dalje je rekel, da stalne službe v slovenskih krajih Štajarskega nima nobeden, ki ne bi slovenski znal; edini tak je v Ptuji, pa ta je uradnik pripomočni. Baron Kübek je še prekratek čas na Štajarskem, da bi vse vedel, to pa lahko vé, koliko slovenščine zná večina uradnikov, in če jo tudi zná, vsaj se je ne upa zdatno rabiti, sicer je „slovenízma“ sumljiv. Posebno zvito pa je odpravil odgovor zarad srednjih šol. Gledite — je rekel — Slovenci so najizvrstnejši dijaki v Mariboru in Celji, ergo — je slovenščine zadosti na gimnazijah! V tem odgovoru ga je prekosil le še oni minister, ki je pred nekimi leti rekel: največ dijakov v Trstu je Slovencev in Lahov, zato mora tržaška gimnazija nemška biti. — Kar pa se tiče akademije za pravoznanstvo — je odgovoril — vsaj se bodo pri vas domá v Gradcu osnovala 4 učilišča za pravoznanske predmete — čemu tedaj v Ljubljano se obračati, „das Gute liegt ja doch so nahe“. — In tako interpelanti imajo zdaj odgovor ta, da štajarska zemlja je Eldorado, kjer se Slovencem povsod méd ravnopravnosti v usta cedí! Menda baron Kübek sam ne verjame, kar naj verjamejo drugi.

V Gorici 9. sept. — V štev. 104. „Slov. Naroda“ od 8. sept. t. l. se ustavljata tudi predsednik in tajnik političnega društva „Soča“ temu, kar sem jez že dvakrat trdil zastran velikoposestniških volitev in padca dr. Tonkli-evega. Mene tudi uradna trdila ne motijo, in to tem manj, ker Sočin“ odbor izpodbija nekaj, česar jez trdil nisem. „Odbor političnega društva „Soče“ — pravi „poslano“ Sočinega odbora — ni nikdar nobenega kompromissa z g. Črnetom sklenil gledé volitve deželnih poslancev za goriški deželni zbor“. „Odbor“ gotovo ne, ampak nekteri izmed odbornikov, pa ne pismeno pri notarji; saj veste, kako se v volitvenih zadevah voditelji strank dogovarjajo. Sicer pa v tem oziru predsednik in tajnik „Soče“ znabiti vsega ne vesta. — Da je „Soča“ in njen odbor dr. T-ievo kandidaturo „do zadnjega trenotka“ „kolikor je bilo mogoče“ podpiral, ni res. Reč je stala tako: „Sočini“ kandidatje so bili Dolijak, dr. Tonkli, dr. Žigon. Eden izmed teh 3 se je moral umakniti Črnetovemu kandidatu g. Polaju. Do tù je stvar jasna. Nejasno je občinstvu, a meni ne, zakaj se je odstranil dr. Tonkli. Tù je bila „Sočinega“ odbora naloga, D-ku in dr. Ž-nu svetovati, naj se ta ali uni kandidature odpové, kar bi bila iz domoljubja gotovo storila. Tega je pričakoval vsak nepristransk politikar, ki ne gleda na osebe in njih prid, ampak na stvar samo in na občno korist. Da bi bila gg. D. ali Ž. vsem volilcem, kterih zaupanje ju je tako visoko vznašalo, sama rekla: možje! ne glasujte za-me; glasujte za T.; s tem mi izkažete največe zaupanje; — in ko bi bili vsi veljavni „Sočini“ možje v tem smislu — ne agitovali, ampak temu pa onemu le na uho kako besedico zašeptali: vspeh je bil gotov in bi bil opravičil, kar so misleči Slovenci mislili. — Hoče li odbor „Sočin“ še kaj? Dopisnik „Novic“ ima še veliko tvarine.

Iz Gorice 9. sept. — Včeraj ob 11. uri dopoldne so se naši deželni poslanci že zopet sešli k zaupljivi seji v sejnici dež.-odborovi. Vsled dogodka v 5. zborovi seji 30. avgusta, ko so bili, namreč laški poslanci iz zbornice ušli, in vsled tega, kar se je godilo pozneje, ko so se Lahi in Slovenci porazumevali, se je grof Coronini 3. dne t. m. glavarstva odpovedal, ker se mu je — ne vem, kako in zakaj — zdelo, kakor da bi poslanci ne imeli va-nj zaupanja. Od 3. dne t. m. ni ga bilo več videti v deželno-odborovi uradniji in je opravljal njegov posel podpredsednik dr. Pajer. On je tudi povabila k včerajšnji seji razposlal. Namen te izredne zaupljive seje je bil: potrditi in izročiti grofu Coronini-u zaupnico tega zapopadka, da nevšečni dogodki v in po poslednji zborovi seji glavarjeve osebe čisto nič ne zadevajo. Izročila se mu je adresa v deželni hiši. Ker je bil tudi od ministra grofa Taaffe-a prejel prijazen list, prigovarjajoč mu, da naj glavarstvo še na dalje obdrží, je obljubil, da vzame odpoved nazaj. — Kar se tiče navkrižnosti med Lahi in Slovenci, nadjamo se, da jih poravná čas sam; do prihodnje sejne dobe veliko vode po Soči preteče.

Iz Cola nad Vipavo 5. kimovca. — Strašna nesreča je našo okolico zadela 20. dan u. m. po strahovitem nalivu med Podkrajem in Višnjem. V več krajih je voda zemljišča s krompirjem, turšico in drugo frugo in celó z drevjem vred na cesto pahnila in jo zasula tako, da 3 dni ni bilo mogoče z vozom po njej peljati se; podobni so bili ti kupi zemlje kakor so pozimi zameti snegá. Škoda se ceni na več tisuč, kajti po nekterih krajih ni skoro več upanja, da bi na tistem kraji še kaj rastlo. Povodinj je pa še naprej skozi vas Belo, Šanabor, proti Vipavi drla in veliko njiv, potov, brví in mlinov poškodovala; tudi v bližnji vasi Orešji, kjer imajo zeló strme grunte, je nekoliko škode napravila, al vendar ne toliko, kakor v gori imenovanih krajih. Ceniteljem novega zemljiškega davka živo priporočamo, na naše in vse enake v strminah ležeče grunte, kedar pride čas cenitve, pravično jemati obzir, ker taka nesreča se je že večkrat pripetila in se zná še večkrat. Davkarski uradniji smo še tisti dan veliko to škodo naznanili, da bi jo ogledala, in bi se potem poškodovanim na davku kaj polajšalo; al žalibog! do danes ni še duha ne sluha o naprošenem ogledu. Bog se usmili!

Iz Vipave 11. sept. — Kako visoko narod naš čisla možake slovenske, ki so mu posvetili vse svoje duševne moči, posvetili celo svoje življenje, priča tudi naša Vipava, ki je 3. dan t. m. za boritelja našega, za neumrlega dr. Tomana slovesno obhajala spomin. Peli so črno mašo in opravljali dotične molitve naš ljubljeni in mnogozasluženi gosp. dekan Jurij Grabrijan. Posebna zasluga za to slovesno duhovsko opravilo gré našemu mlademu „Sokolu“ vipavskemu, kteri se je „in corpore“ udeležil te svečanosti. Naš vipavski pevski zbor pa je prepeval slovenske žalostinke res tako izvrstno, da mu po zasluženji poje hvalo vipavsko občinstvo. Vdeležilo se je te slovesnosti mnogobrojno število domače gospôde, kakor priprostega občinstva. Isto tako naj storé vsi slovenski kraji, da pokažemo svetu, da živo čutimo, kaj je bil narodu naš Lovro; bodi mu zemljica lahka!

Iz Idrije. — Idrija naša je zdaj prav tiha, mirna — mrtva. Nimam tedaj po takem gradiva iz političnega ali narodnega polja, al druga stvar je, ktero treba omeniti, in to je važna cesta, ki bi imela vezati Idrijo s Tominom, toraj severno Notranjsko z gornjim Goriškim. Važnost te ceste so bili najprvo Tominci spoznali; okrajni glavar tominski g. Winkler ima menda pri tej napravi največo zaslugo. Ta cesta bode vezala dve bližnji sorodni deželi in več znamenitih krajev, namreč Idrijo (mesto) s Cerknim (velika vas, sodnija, dekanija) in naprej s Tominom (živahen trg). Ta cesta, ktere — razun nekterih krajev — ni težavno izpeljati, ni še popolnoma dognana. Od Cerknega do Tomina bo sicer letošnjo jesen toliko dovršena, da bode moč blago prevaževati; al od ceste, ki naj bi Cerkno s Spodnjo Idrijo (Faro) memo Idrice vezala, od te ceste — ni še duha ne sluha. Ni dolgo, ko sem popotval od Spodnje Idrije memo Idrice dalje po Tominskem in sem imel priložnost opazovati svet, koder naj bi se cesta naredila; zeló sem se čudil, da

niti vlada niti ljudstvo ni še koristi te ceste toliko spoznalo, da bi jo bilo že zdavnej naredilo in z velikim dobičkom rabilo. Po tej cesti bodo imeli Cerknjanci in Tominci bliže v Idrijo in v Ljubljano. Kako velik ovink imajo Tominci skoz Gorico v svoj kraj! Koliko bliže bi bilo skoz Idrijo po cesti, ki bo iz Idrije vedno zraven Idrice polagoma navzdol peljala. Ta cesta (Spodnja Idrija do Cerknega), ktere bi bilo $^1/_3$ še na Kranjskem in nekaj čez $^2/_3$ na Goriškem, ne bo menda dosti nad 2 milji dolga in ne bode presilnih stroškov stala, ker svet je tod peščen brez posebnega skalovja. Ker je toraj cesta od Cerknega do Tomina že dovršena, tedaj $^2/_3$ je že dodelane, je pač zadnji čas, da se še omenjeni kos med Cerknem in Spodnjo Idrijo naredí. — Te moje besede nimajo druzega namena, kakor to, da bi se ta želja ljudstvu na korist kmalu spolnila. Treba je toraj, da slavna vlada v Gorici in v Ljubljani, dotični okrajni glavarstvi, tominsko in planinsko, kakor tudi soseske in županije (cerkniška, tominska, idrijska, prifarska) to stvar kmalu sprožijo ter jo hitro rešijo,, da bi se važna ta cesta kmalu zidati pričela.

Iz Cerkljan. (*Šolska preskušinja.*) 22. dan u. m. bil je pri nas za otroke vesel dan, imeli so namreč šolsko očitno izpraševanje, ktero se je otrokom v veselje, učiteljem pa v čast izvršilo. Nazoče je bilo pri poskušinji mnogo gospôde, pa tudi več mater in očetov je bilo nazočih, da se prepričajo, kako so se celo leto njihova deca učila in kaj naučila. Otrók je bila šolska velika soba polna, prav natlačena. Lepo in prijetno je bilo poslušati, kako umno so učenčeki in učenke odgovarjali. Posebno se je kazal njih bistri um v računstvu na pamet, in njihova velika pridnost se je odlikovala kaj vrlo v krščanskem nauku. Učenci so bili razvrsteni v 3 razrede in nedeljsko šolo. V 1. razredu z dvema oddelkoma je bilo 84 dečkov in 78 deklic; v 2. razredu je bilo 37 dečkov in 44 deklic; v 3. razredu 12 dečkov in 30 deklic. Nedeljska šola je štela 85 dečkov in 131 deklic. Tako je bilo vseh skupaj 501. Kaj da se je v vsacem razredu podučevalo, ne bom tukaj na drobno razkladal, kajti bilo je navadno. Nenavadno pa in vse hvale vredno se mi je zdelo to-le: v 3. razredu, kjer so se podučevali vsi predmeti, kakor v kaki mestni šoli, so imeli še dva predmeta več, namreč: sadjerejo in spisje, kjer so se vadili učenci 3. razreda posebno v pisanji in delanji javnih pisem, kar je slovenskemu gospodarju in gospodinji, mislim, jako potrebno. Konec preskušinje so otroci kaj lepo zapeli dve šolski pesmi in cesarsko. Poslušalci bili so vsi jako veseli videvši lepi napredek cerkljanske šolske mladine. Naj po takem konečno izrečem očitno zahvalo v imenu cele fare neutrudljivemu ratarju naše šolske ledine: gosp. And. Vavken-u, nadučitelju našemu, ki že 13 let orje in marljivo obdeluje mlado naše polje — srca mladine. Očitno se pozná njegov trud, kajti kdor pogleda zdaj v našo šolo ter jo primeri z ono pred 13 leti, vskliknil bo: „Je li je to mogoče!“ Přemisl.

Iz Dolenskega. — Čudim se, da še zdaj niste natisnili članka z naslovom: „Prostost volitve in grof Chorinski.“ Nadjam se, da omenjeni članek berem v prihodnjem Novičnem listu.*) To temveč želim, ker se bojé grof sam hvali, rekši, da se v volitvene zadeve ni nič mešal, in ker sem čul in potem tudi sam bral nesramne laží o prvotni volitvi na Krškem v „Tagblatu“, o kterem pravijo drugi listi, da životari le od škandalov in laží. — Tudi oni tagblatni dopis iz Krškega v 150. listu pod naslovom: „Klerikale Wahlagitationen“ je, kar zadeva imenovane 3 duhovne, skoz in skoz gola izmišljava in grda laž. Laž je, da so se ti gospodje sami sebe priporočali. Laž je, da so se v šoli zbrali; laž je tedaj tudi, da so ondi celó pijančevali. Ostudna, nesramna laž je, da so se volilcem listki dali, na kterih so bila zapisana imena onih 3 duhovnov. Prav satanova laž je tudi ona psovka, ki se je pisala o vrlem poštenjaku g. fajmoštru Zagorjanu, ki morebiti še sam ne vé, koliko let je že, kar zarad pijače v nobeni gostilnici ni bil. Gotovo se je dopisunu prav zeló v glavi vrtelo, da je toraj vse marobe videl, ko je to nesramno laž pisal. Nadjamo se pa tudi, da si duhovni gospodje iščejo na dotičnem kraji pravice, ker o takem grdem obrekovanji molčati presega meje krščanske potrpežljivosti. — Naj povem še to, da neki „gospod“, na čegar brezverstvo ljudje s prstom kažejo, je nedavno peljaje se memo pred kratkim oropane cerkve na Čatežu prav radostno norčeval se iz napisa „Bog vse vidi“ nad vélikimi cerkvenimi wrati, rekši, „Bog vse vidi, pa vendar so v cerkvi ropali“. — Tudi ravno ta „gospod“ je ali trezen ali pijan kvasil o „bedariji“ katoličanov, ki lesene bogove molijo, to je, podobe svetnikov, ki niso druzega ko les. — Res zlata izobraženost! Ste mar že čuli kaj tacega, da se svetniki in celó njih podobe molijo?! Dobro ga je neki zavrnil njegov voznik, rekši: ako podobe niso nič, ampak je le gol les, zakaj pa prinesete ta les, da se pred njim prisega? — Vse to je maslo liberaluško, ki zdaj spodbija pobožnost našega ljudstva.

Iz Šenčurja 7. sept. R. — Po mnogih ovirah so vrli Šenčurjani vendar dobili že tolikanj zaželenega novega župana. Volili so 26. dan meseca julija občinske odbornike in njih namestnike, naj bi po postavno pretekli dôbi 8 dní, ako se v tem času ne oglasí kaka veljavna pritožba, izvolili izmed njih občinsko starešinstvo, to je župana in svétnike; al prejšnji župan, glasoviti Massel, ki je pri tej volitvi tako pogorel, da je samo en glas vjel, videvši, da je njegovi visokosti odkljenkalo, je kot satanas v skrivnem razodenji poln jeze na vse kriplje delal, da bi s pomočjo njegovega visocega protektorja uničil to volitev, al — vse njegovo drdranje kmalu po občini do tega in unega volilca, da bi zavohal kaj nepostavnega, kmalu v Kranj do svojega pokrovitelja, bilo je nepotrebno ter zastonj. 17. dan minulega meseca skliče najstareji novo izvoljeni odbornik vse druge odbornike v volitev občinskega starešinstva in med mogočnim gromenjem možnarjev so odborniki enoglasno izvolili izmed sebe Miho Okorna, iskrenega Slovenca, neomahljivega ter značajnega možá, poštenjaka skoz in skozi za župana občine Šenčurske; za svétnike pa: Jožza Logarja iz Šenčurja, Miho Studena iz Tupalič in Janeza Šimnovca iz Police, kteri vsi so 5. dan t. m. od okrajnega glavarstva v Kranji potrjeni že obljubo svojo v pričo vseh nazočih odbornikov storili. Prav čisto nič ne dvomimo, da bi pri takem izvrstnem zastopu se ne pričelo precej boljše gospodarstvo v občimi Šenčurski memo pred, ki je pod komando samovoljnega nemškutarskega župana Janeza Maselna od mnogih straní stiskana tako britko zdihovala. Zato iz globočine srca radostno zakličemo: živili vrli Šenčurjani! Janezu Maselnu pa: zgubi se!

Iz Kamnika. (*Beseda v naši čitalnici*) 28. u. m. vršila se je od konca do kraja tako lepo, da je bilo zadovoljstvo enoglasno. Po vvodnem govoru gosp. J. Ogrinca pel je moški zbor „Zvezda“ od A. Nedveda prav izvrstno. Gledišćino igro „Veseli dan“ ali „Matiček se ženi“ v 5 delih od A. Linhart-a, so naši diletanti skoz in skoz igrali tako, da smo vsi čestitali izurjenosti gospodom igralcem in gospodičinam igralkam.

*) Oni članek in „paprke po volitvi“ so nam došle še le pretekli teden, tedaj prekasno za šest tednov. Vred.

Slava jim! Dasiravno sta dva častita domoljuba in delalna uda čitalnice prestavljena iz Kamnika — v veliko veselje nemškutarjev, češ, zdaj je čitalnici odkljenkalo — vendar stojí čitalnica naša na trdnih nogah. To je beseda današnja očitno kazala. Igra „Matiček se ženi“, dosedaj največa v slovenskem jeziku, je sijajno pokazala svetu, da stojí naša čitalnica v prvi vrsti med svojimi sestricami na slovenski zemlji. Povabljeni so bili tudi vsi naši narodni volilci, da so tudi oni z „Matičkom“ obhajali „veseli dan“. Pa tudi vnanjih častitih gostov smo imeli lepo število od vseh krajev Slovenije, med njimi tudi našega poslanca gosp. J. Murnika in gosp. dr. Zarnika. Po dokončani igri stopi tajnik čitalnice na oder, ter pozdravi vse nazoče goste v imenu čitalnice, in bere od dr. Jan. Bleiweisa nam poslano pozdravilo, kteremu so gromoviti „slava“ klici doneli. Na to stopi gosp. Josip Nolli na oder in s prepričalno besedo krepko in navdušeno dokazuje, koliki korak da je čitalnica v dramatiki storila s to igro. Za njim je govoril gosp. Murnik ter se zahvalil svojim volilcem za izkazano mu častno zaupanje. Zdaj pa vse zahteva še dr. Zarnika na oder; on navdušeno pripoveduje, kako da mu je rajnki S. Jenko pripovedoval, da s Kamnikom ne bo nič, da je vse mrtvo o narodnem obziru, da le celó malo je pravih narodnjakov. Al zdaj — je rekel — sem se pa sam prepričal, kako da ste vsi ene misli in enega duha, ter vsi zedinjeno se trdno držite narodnosti, kakor kovaške klešče. Navdušeni „živio“- in „slava“-klici so sledili tem govorom. — In da je tako, gré gotovo čitalnici največa hvala; ona je vzbudila in gojila narodno življenje, tako, da mati Slovenija sme ponosna biti s Kamnikom svojim. — In tako današnjo „besedo“ zapišemo z zlatimi črkami v zgodovinsko knjigo mesta našega.

Iz Ljubljane. (*Iz seje odborove družbe kmetijske 4. dne t. m.*) Ker je lanska zima žito na polju, pa tudi drevje v vrtih in gozdih zeló pokončala in našim kmetom nenavadno veliko škodo prizadjala, se je družba kmetijska 15. aprila obrnila s prošnjo do ministerstva kmetijstva, naj bi pri ministerstvu denarstva doseglo to, da se poljska škoda po podložnih ces. gosposkah pozvé in najhuje poškodovanim kmetom dotični davek odpiše. Po dopisu c. k. deželne vlade kranjske od 19. avgusta se je prošnja družbi kmetijski spolnila le v tem, da c. kr. finančna direkcija v Ljubljani v vseh okrajih krajnske dežele takim kmetom, ki zarad te škode ne morejo davka plačati, dovoli to, da se jim bode za nekoliko časa odložilo plačilo gruntnega davka in da ga ne bode s silo iztirjevala, ter ga onim, ki so z davkom preobloženi vsled cesarskega sklepa od 21. decembra 1864. leta odpisala; še druzega več pa ne more dovoliti, ker pravi, da škoda, ki jo napravita mraz in sneg, praviloma ne spada v tisto vrsto škode, zarad ktere se odpisujejo davki. — Izmed mnozih druzih obravnav iz te seje omenimo le še to, da je dr. Orel pokazal konopnino, eno, ki jo je v vodi godíl, in drugo na rôsi. Res, ne le po lepi beli barvi, temuč tudi po mehkem in volnem blagu se vodni pridelek tako loči od rosnega kakor dan in noč. — Sklep o g. Dimičevih govorih se bere na 1. strani „Novic“.

— (*Zdravstveni svèt za deželo kranjsko*), čegar ude smo v poslednjem listu imenovali, se je včeraj ustanovil in pričel svoje delovanje; za prvosednika si je izmed sebe izvolil dr. Valento, c. k. profesorja.

— (*Deželni šolski svèt*) ima jutri svojo drugo sejo; na dnevnem redu je med drugim nasvetovanje okrajnih šolskih nadzornikov namesti sedanjih, ki so bili le začasni.

— (*Za ravnatelja c. kr. normalke in preparandije*) je imenovan c. k. gimnazijski profesor Hrovat. Kakor pri imenovanji g. Mrhala se je tudi pri g. Hrovatu ministerstvu tako silno mudilo, da ni môglo čakati nasveta deželnega šolskega svetovalstva, kakor postava zahteva! Za to pa, da bi na mesto g. prof. Peternela, ki se je odpovedal, nasvetovalo druzega, cinca in cinca!

— (*Za mestno ljudsko šolo*) je mestni odbor za nadučitelja imenoval g. Belarja in g. Zimo, učitelja v Velikovcu, za podučitelja g. Kokajla in g. Vizjaka; vodstvo paralelnih razredov na normalki je izročil g. Belarju, v Št. Jakobški šoli g. Praprotniku.

— (*Občni zbor društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem*) bode 22. dne t. m. Na vrsti bode v tem zboru: 1. Ogovor prvosednikov, 2. nasvetje posamesnih udov; 3. volitev prvosednika, blagajnika in še sedem odbornikov, od kterih morate biti $^2/_3$ v Ljubljani ali v bližnji okolici. — Po tem zboru začne se zborovanje učiteljskega društva za Kranjsko, in sicer po tej-le vrsti: 1. Sporočilo prvosednikovo; 2. sporočilo blagajnikovo; 3. odgovor na vprašanje: kako naj se v sedanji novi slovenski abecednik vvrsté pisni zgledi, po kterih bi se učitelji in učenci ravnali pri podučevanji v branji in pisanji ob enem; 4. nasvetje o sedanjih in novih šolskih knjigah; 5. razgovor o razmeri med ljudskimi in srednjimi šolami; 6. nasvetje posamesnih udov; 7. volitev prvosednika, blagajnika in še osem drugih odbornikov in treh pregledovalcev društvene blagajnice in knjižnice.

— Dr. Toman je zapustil Matici 10.000 gold., dramatičnemu društvu in Sokolu pa vsacemu po 1000 gold. Te darila je izročila vže vdova Luiza Tomanova dotičnim odborom. Slavni spominki iskrenega rodoljuba!

— (*Št. Jakobški trg*) v Ljubljani je dobil zopet svoje krasno znamenje Matere Božje, okinčano še s podobami štirih patronov ljublj. farnih cerkev; v sredo dopoldne se je slovesno odkrilo.

— Gosp. Ves, zlasti v okolici ljubljanski dobroznani zdravnik, je v nedeljo umrl za pljučno jetiko, za ktero je popred krepki mož dolgo hiral. Naj v miru počiva vrli rodoljub!

— (*Véliki sejm ljubljanski*) ni bil kaj živahen. Goveje živine je bilo posebno veliko na prodaj, al kupca bilo je čuda malo. Pravijo, da jej bode cena padla, ker je že zdaj mrva predraga. Medú so celó malo pripeljali na trg; cena mu je bila izprva 18 gold., pozneje pa 21 gold. za cent.

— Če bode občni zbor hranilnice za realko kupil Maličevo hišo zoper nasvèt vodstva hranilničnega, bode pokazil blagi namen tako, da dežela mora protestirati zoper sklep tacih móž, ki nimajo šole pred očmí, ampak le kupčijo Maličevo. Hranilnični denar je denar iz dežele nabran, ne pa iz žepov enostranskih glasovalcev.

— „Tagblatt“ se togotí, da so poslednje „Novice“ grajale divjaštvo nemško o pokončevanji Münstra v Strassburgu. Naj „Tagblatovci“ beró berolinsko „Zukunft“, pa bodo videli, kako nestrastni Nemci sami še huje grajajo ta vandalizem. Se vé, da „Tagblatovi“ pruski koteriji hudo dé, da Slovenci slišijo, kaj ima svet od „kulture“ take pričakovati, ki zdaj kri preliva tako neusmiljeno, da zgodovina enacega ne pomni! Gledite jih, kako potuhnjeno molčé velikonemški časniki o tem, da je nemška vojska grozovito divjala nad Strasburgom! — ko pa je 1848. leta hrvaška vojska obsedla puntarski Dunaj, niso imeli psovk dosti o „vandalizmu slovanskem“!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Juter — 15. dne t. m. — se vendar-le začne državni zbor. Vendar-le! — pravimo, kajti podoba je, da vlada sama še pred malo dnevi ni prav vedela, ali bi sklicala poslance na 15. dan septembra, ali pa zbor zopet odložila, ker še le v pondeljek so po telegrafu vabila v državni zbor šla na poslance. Res prav čuden bo začetek tega zbora, in Bog vedi, ali ga bode še kaj? Češki deželni zbor še le obravnava adreso (odgovor na pismo Njeg. Veličanstva) in jo morebiti komaj dovrši do 15. sept. Tudi tirolski deželni zbor, ki je sicer sklenil, da pod enacimi pogoji in ogradami kakor kranjski, pošlje poslance v dunajski zbor, ni do danes še volil poslancev. Vrh vsega tega pa se bere v časnikih, da zagrizeni patroni decemberske ustave, ker čutijo, da ne bi morebiti več zvonca nosili v zboru, se še mrdajo zboru in se pripravljajo „strike" delati, to je, zapustiti zbor. V očigled tacih prikazen se ima začeti državni zbor!

Česko. Iz Prage. Deželni zbor obravnava adreso. Večina zborova je načrtala svojo, manjšina pa svojo. Adresa večine (narodne) stojí na stališču državnega prava za česko kraljestvo kakoršno je ogersko a gledé na sedanje velike homatije evropejske jo je volja poslati poslance v skupne delegacije; — adresa manjšine ne za las ne odjenja od decemberske ustave in brez pogojev hoče poslati poslance v zbor. Da obvelja večinska adresa, je gotovo; potem pa deželni zbor hoče adreso cesarju pokloniti po posebni deputaciji, od odgovora Njegovega Veličanstva bode odviselo, ali gredó češki poslanci v zbor ali ne.

Iz Trsta. — Za poslanca tržaškega deželnega zbora gresta na Dunaj baron Pascotini in Girardelli.

Dalmacija. Iz Zadra. Za poslance dalmatinskega deželnega zbora gredó v dunajski zbor Gregor pl. Vojnović, Peter Budmani, dr. Antonietti, Ivan Danilo, Štef. Ljubiša — vsi narodnjaci slovanski.

Francosko. Iz Pariza. Ko so Napoleona Prusi vjeli, se je prvi hip mislilo, da bode konec vojski, ker je oni mož iz poti, ki je vojsko začel; al temu ni tako; osoda Francozov se ima odločiti v Parizu, kteremu se nemška armada čedalje bolj bliža. Kmalu se bode zavoljo tega vlada vmaknila v drugo mesto. Francosko republiko so radostne pozdravile vlada amerikanska, španska, švičarska in laška. Pruska vlada pa neki namerava vnovič na prestol francoski posaditi Napoleona. Preslepa je, da ne vidi, da Napoleoncem je na veke odkljenkalo!

Iz bojišča danes nimamo kaj povedati od velicih bojev. Francoskih trdnjav si niso Prusi dozdaj še nič vsvojili; tudi Strasburga še nimajo. Le trdnjavica v Laonu se je Prusom vdala 11. dne t. m., al ko so Prusi posedli grad, je užgan s smodnikom zletel ž njimi vred v zrak; več sto vojakov je smrt storilo, princ Vilelm Meklenburški (pruski general) pa je bil hudo ranjen. Pruska vojska se v 3 velicih trumah pomikuje proti Parizu. V malo dneh bode tedaj strašanski boj. Francozi so popolnoma pripravljeni na to, da pruska armada pride do glavnega mesta Pariza, ga obleže in zapre. Zato je bilo že davno treba skrbeti, poveljniku francoskemu, da se prebivalci Pariza oskrbijo tudi s potrebnim živežem za več časa. Državni zbor je tedaj že davno sklenil, da se vse žitne kopice, ki se po francoski navadi narejajo na prostem polji, sežgó, ako jih posestniki v pravem času ne prepeljejo v mesto kajti zunaj mesta shranjeno žito bilo bi le sovražniku na dobro. Zaloge živeža v Parizu so velikanske; skoro vsi javni trgi so žitnice. 1500 molznih krav so že 25. avgusta prignali iz Normandije; volov imajo okoli 30.000, koštrunov čez 100.000. Iz Havra je po železnici prišlo 4700 velikih vozov moke, suhega mesa, rajža, kave, cukra. Drv, oglja in premoga za kurjavo imajo za 3 mesece. Dve ladiji ste v snopiče sprešane mrve pripeljale za živinsko krmo. Cena živeža se je že zdaj zeló podražila. General Trohu je ravnokar ukazal, da vsi gozdi v okolici parižki, vsa drevesa v drevoredih se imajo sežgati, kadar doide armada pruska.

Laško. Iz Fiorence. — Kralj je 12. dan t. m. ukazal svoji armadi, naj maršira v papeževe dežele. Okrožnica ministrova pravi, da je to treba za varstvo sv. očeta in za vzdržanje reda in mirú, in da laška vlada bode z druzimi vladami določila pogoje kraljevske neodvisnosti papeževe! (to je, oropala ga bode zopet, ker mu le še četrti del Rima — leontinski oddelek — pustiti hoče!) Papež pripravlja protest zoper prihod laške armade in je armadi svoji prepovedal upor.

V 17. seji Matičinega odbora

so bili sprejeti:

a) ustanovniki:

Gospod Lavrenčič Andrej, posestnik in župan v Postojni	50	gold.
„ Valenčak Martin, c. k. gimn. profesor v Gradcu	50	„
„ Nabrnik Ivan, avskultant v Ljubljani za 1. leto .	10	„
Slavna knjižnica bogoslovska v Gorici	75	„
Gospod Vraz Janez, kaplan v Dobrni za 1. leto . . .	10	„
„ Omerza France, trgovec v Kranji za 1. leto . .	10	„
„ Štrucelj Jurij, c. k. pristav v Laščah za 1. leto	10	„

b) letniki:

Za 1868. in 1869. leto:

„ Sablačan Lovrenec, mizar v Glinjah	4	„

Za 1869. leto:

Gospod Šusteršič Matija, posestnik na Vidmu	2	„
„ Kolenik Valentin, kmet v Pliberci	2	„
„ Lavrič Ivan v Ljubljani	2	„
„ Jakopič France v Ljubljani	2	„
„ Napast Davorin, bogoslovec v Mariboru . . .	2	„
Maksimilijanišče v Celji	2	„
Gospod Rojnik Blaže v Celji	2	„
„ Jan France, kaplan v Skalah	2	„
„ Poznik France, tehnik v Gradcu	2	„
Družba rokodelskih pomočnikov v Ljubljani	2	„
Gospod Dolinar Anton, bogoslovec v Ljubljani	2	„
„ Marinko Jožef, „ v „	2	„
„ Dolenec Andrej, posestnik v Dravljah	2	„
„ Peterca o. Damijan, frančiškan v Ljubljani . .	2	„
„ Stožir Ivan, profesor kr. realke v Zagrebu . .	2	„
„ Avbič br. Manet, M. servit v Mariahilfberg . .	2	„
„ dr. Rogač Jožef, kaplan pri sv. Križu	2	„
„ Jeglič Anton, bogoslovec v Ljubljani	2	„
„ Garbas France, c. k. poštni uradnik v Ljubljani	2	„
„ Čurn Dragotin, uradnik pri hranilnici v Ljubljani	2	„
„ Masterl Anton, bogoslovec v Ljubljani	2	„
„ Nemec Jurij, kmet v Kotmarivesi pri Celovcu .	2	„
„ Skvarča Janez, bogoslovec v Ljubljani	2	„
„ Pupis v Tomaji	2	„
„ Heržič Anton, gimn. profesor v Oseku	2	„
„ Lilek A., sedmošolec v Mariboru	2	„
Slavna čitalnica vipavska	2	„
Gospod Schreiner Enrik, dijak v Mariboru	2	„
„ Pakiž Jakob, bogoslovec v Ljubljani	2	„

(Dalje prihodnjič.)

Žitna cena

v Kranji 12. septembra 1870.

Vagán pšenice 5 fl. 88. — rží 4 fl. 20. — ječmena 2 fl. 50. — ovsa 1 fl. 90. — soršice 4 fl. 40. — ajde 3 fl. 20. — prosa 2 fl. 50. — krompirja 1 fl. 55. — fižola 3 fl. 84.

Kursi na Dunaji 12. septembra.

5% metaliki 56 fl. 60 kr.	Ažijo srebra 123 fl. — kr.
Narodno posojilo 66 fl. 30 kr.	Napoleondori 9 fl. 91 kr.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.